
PÁLYÁZAT

FERENC RÓBERT

**Rendőri jelenlét
a reagálóképesség javítását célzó szervezeti
és működési feltételek tükrében¹**

A XXI. század embere az önmaga által gerjesztett, soha nem látott ütemű fejlődés következtében válaszúthoz érkezett. Az új világrend népessége olyan próbatételekkel áll szemben, amelyek miatt – helytelen, elhibázott válaszok esetén – az emberi társadalom az értékeit felemésztő káoszba torkollhat. Abban bízunk, hogy miként a századvég társadalmának sikerült elkerülnie az emberiség létét fenyegető atomkatasztrófát, úgy mi is megtaláljuk a jövőbe vezető helyes utat.

Az emberiség a kezdetek óta küzd saját bűnei ellen, főként azért, hogy jó lelkiismerettel, félelem és kiszolgáltatottság nélkül élhessen.

A bűnös emberi magatartás, a közmorál koronként visszatérő válságai jól olvasható lenyomatokat hagytak történeti tudatunkban, a jog világában és az egyetemes emberi kultúrában is. Mégsem mondhatjuk, hogy a ma embere az egymást váltó generációk áthagyományozott tudását és tapasztalatait magáénak tudva minden tekintetben felkészülten és hatékonyan lenne képes kezelni a bűnözés problémáját. Gyakorta hiába keresünk pontos válaszokat a bűn e világi okaira, nem mindig tudunk valóságghű képet alkotni a bűnözés társadalmi hatásairól, sokszor nem vagyunk képesek arra, hogy a bűnt helyesen értelmezzük, a bűnösöket ésszerűen büntessük, továbbá, hogy kellő időben és módon megbocsássunk.²

A tilalom megszegése, aminek egyik következménye a bűn, éppen úgy egyidős az emberrel, mint a biztonság igénye. Ezekre utalóan több vallási ismeret is fellelhető, erre példa lehet az édeni kiűzetés előzménye, de a testvér-gyilkos Káin tette is. Rendőri cselekvések pislákolásai tehát már a legtávolabbi múltban is felfedezhetők, intézményesedett formái azonban a társadalmi fejlődés során jelentek meg. Bizton állítható, hogy a rendőrség legalább az állammal egyidős, mert nélküle ez utóbbi nem maradhatott volna

¹ A tanulmány a Belügyminisztérium és a Belügyi Szemle által kiírt pályázatra beküldött anyag szerkesztett, rövidített változata.

² Kacziba Antal: Magyarország bűnügyi helyzete a század végén. <http://www.police.hu/magyarendorseg/tortenet/MoBunugyHelyzet.html>, 2005. szeptember 3.

fenn. Az egyes közösségek belső rendjét a közhatalmi tevékenységet gyakorló állam egyik fegyveres csoportja védelmezte.

E végrehajtó karhatalom a rendőrség, tagjai a rendőrök, megjegyezve, hogy nem mindig nevezték őket így.

A görög eredetű *politea* (jelentése az állam helyes kormányzásának tudománya) az a szó, amelyből a *policáj*, *police* kifejezések származnak. A XVIII. században a *polizei* német szó a latin *politia* megfelelőjeként városi rendet jelentett.³

A magyar rendőrség, illetve a rendfenntartás történetét nagyon jól megjeleníti *Ernyes Mihály*⁴. Ezt elolvasva jól megfigyelhető a különböző koroknak megfelelő rendfenntartó szervezeti és szerkezeti kultúrában megjelenő és helyet foglaló „őrök, szolgabírók, törvényszolgák, pandúrok” és még sorolhatnánk a magyar vonatkozású, rendőr jelentésű kifejezések sokaságát, de az alapfeladatuk kiindulópontja azonos töről fakad, az pedig a helyi közbiztonság, közrend mindenkori védelme.

A társadalmi fejlődés korszakaitól függetlenül a lakosság elvárt és jogos igénye a közbiztonság, közrend, vagyis annak a közállapotnak a megteremtése vagy éppen fenntartása, amely a társadalom többsége számára az elfogadott együttélési normák betartását és a normák keretei között történő együttélését jelenti. Mindezeket volt hivatott megteremteni, elérni vagy éppen fenntartani az elmúlt történelmi években, de természetesen napjainkban is a rendőrség.

Függetlenül attól, hogy a rendőrség katonai szervezési elvek szerint felépített, centralizált államrendőrséggé vagy helyi közigazgatási szinten működő decentralizált szervezatként végzi feladatát, a rendőri jelenlétnek van egyfajta megelőző hatása. Annak a tudata ugyanis, hogy meghatározott szintű – a többségi társadalom által is szankcionálni kívánt – normasértés esetén hatékony, a konkrét helyzetre vonatkozó reagálás történik, megelőzheti és visszatarthatja az elkövetőket a sérelmezett magatartás véghezvitelétől.

A rendőrségnek szem előtt kell tartania a helyi szinten felmerülő lakossági igényeket és elvárásokat, a személyközösségekben létrejövő és bekövetkező, rendőri szempontból relevánsnak ítélt magatartásokat és az így keletkező meghatározott normasértéseket kell hatékonyan megoldania. A megoldások halmazából kívánom írásomban bemutatni az elsődleges fontos-

³ Dörning Henrik: A székesfővárosi m. kir. Rendőrség ismertetése... Előadás. Pallas Rt. Nyomdája, Budapest, 1914, 37. o.

⁴ Ernyes Mihály: A rendőrség története az ókortól az 1980-as évekig. Police.hu, 2005. szeptember 13. <http://www.police.hu/magyarendorseg/tortenet/Okor-1980.html>

ságúnak tartott rendőri jelenlét szerepét, esetleges problémáit a jelenlegi rendőri struktúra relációjában, ami kihat a lakossági és szakmai kívánalmakra épülő hatékony reagálóképességre. Úgy gondolom, hogy a téma kiválasztásán keresztül lehetőség nyílik arra, hogy a Magyar Köztársaság Rendőrségének strukturális elemzését érintve ráirányíthatom a figyelmet a rendőri jelenletre és az ebből levezethető reagálóképességre.

A közbiztonsági funkció

A rendőrség alapvető feladata a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme. A közrend és a közbiztonság meghatározása igen összetett és határozott tudományos elemzést igényel, arról nem is beszélve, hogy az eme elemzést végzők között nincs feltétlen összhang és egyetértés. Alapvetően kétfajta szemléletet állíthatunk egymással szembe. Az egyik a *Szamel Lajos* professzor elmélete, miszerint a közrend, közbiztonság a társadalom többsége által megfogalmazott magatartási szabályok jogban történő leképeződése és a közösségi életre történő kivetülése, betartása és betartatása közérdek. A másik a *Szikinger István* nézete, e szerint a közrend, közbiztonság közötti lényegi különbség az, hogy míg a közrend nem köthető a veszélyelhárításhoz, és nagyon fontos, hogy felügyelete nem vonható a rendészethez, azon kívül esik, addig a közbiztonság az ártalmak, veszélyek elleni hatékony védelmet jelent, azaz magához a veszélyelhárításhoz köthető, és mint ilyen, a rendészeti szervek felügyelete alá tartozhat.⁵

További mélyebb, részletesebb elemzést nem kívánok a közrend és a közbiztonság fogalmak körében végezni, hiszen nem témája a pályaműnek, de fontosnak tartom megemlíteni, hogy a későbbiekben a közbiztonság és a közrend azon irányán keresztül kívánok a címben megjelölt témával foglalkozni, amely a jog által keretet adó magatartási szabályok felügyeletét a rendészetre, ezen belül is a rendészet egyik és talán elsődleges szervére, a rendőrségre bízta a társadalom többsége. „A jog uralma éppen a legsúlyosabb következményekkel járó rendőrségi beavatkozásoknál, a jogellenes támadások elhárításánál, nem jelent többet, mint a közösség érdekeit, szolgáló felhatalmazást.”⁶

⁵ Balla Zoltán: A belső rend és a közrend fogalma a jogszabályokban. Belügyi Szemle, 2000/2.

⁶ Finszter Géza: A demokratikus jogállami rendőrség alternatívái a XXI. században. In: Rendőrségi Évkönyv, 2005. ORFK, Budapest, 2006

Jelenlét és reagálóképesség

A reagálóképesség, ha nagyon röviden akarnám meghatározni rendészeti aspektusból, azt mondhatnám, nem más, mint egy adott társadalmi viszonyban a többség által negatívan értékelt, jogi keretekben rögzített normasértésre a meghatározott rendészeti szerv által adott visszahatás, válasz. Az természetes, hogy a bekövetkezett normasértésre az állampolgárok viszonylag gyors és konkrét rendészeti intézkedést várnak, és ebben a relációban kell a rendészeti szerveken belül a rendőrségnek olyan magatartást tanúsítania, amelynek alapján a szervezetről pozitív ösztársadalmi kép alakul ki, marad fenn. Ha egyszerűen akarnám elintézni a kérdést, mondhatnám, hogy a rendőr gyorsan érjen az adott helyszínre, és tegye a dolgát. Egy hatékony rendőrségi reakció azonban valójában ennél sokkal több és bonyolultabb tényező összességéből tevődik össze. Alapvetően két nagyobb elmélet körvonala szerint lehet megjeleníteni a rendőrség reagálóképességét az adott települések közbiztonságra gyakorolt hatása vonatkozásában. Az egyik elmélet szerint a rendőrség ne legyen lépten-nyomon az állampolgárok szeme előtt, ne „ütközzön” a lakos a rendőrökbe bármerre megy, de ha szüksége van rá, rögtön ott legyen, és az adott problémára megoldást adjon. A másik elmélet szerint a rendőrség bűnmegelőző feladatkörében járőrözzön, legyen jelen a közterületeken, eközben mélyítse a kapcsolatát a lakossággal, ez egyúttal megelőző hatású a jogsértések tekintetében.

Azt, hogy egy adott országban az említett két modell közül melyik szerint alakul ki a rendőrség, a történelem folyamán kialakuló társadalmi viszonyok határozzák meg. De egy fejlett társadalomnak, illetve az állami rendszerek irányítóinak el kell jutniuk ahhoz, hogy felismerjék a rendvédelmi szerv korlátait, és tudatos lépéseket tegyenek egy pozitív irányú változás felé. A mai magyar társadalmi viszonyokat megfigyelve úgy érzem, még nem jutottunk el ahhoz a morális közösségi életszínérhez, hogy nélkülözni lehessen a bűnmegelőző rendőri jelenlétet, azaz szükség van arra, hogy rendőreink a helyi közösségek szintjén és azon belül (egyes településrészekben) megjelenésükkel megelőzzék a jogsértéseket. Az már az adott rendőri szervezet strukturális és létszámviszonyától függ, hogy a reagáló tevékenységet milyen hatékonysággal tudja érvényre juttatni.

A modern rendőrségi struktúra vonatkozásában három követelményt támaszt a nemzetközi szakirodalom: érvényesülnek az alkotmányos jogállami követelmények, különválik a közbiztonsági örökös, veszélyelhárító karhatalmi és bűnüldözési funkció (ez a rendészet professzionalizmusa), harmadsor-

ban pedig garantáltak a legkorszerűbb tudományos-technikai feltételek, a vezetésben pedig érvényesülnek a szervezés- és vezetéselemélet élenjáró módszerei (rendészeti menedzsment).⁷ Napjainkban már elcsépeltnek mondható a reform szó, de a későbbiekben kifejtteni kívánt elemzésekre támaszkodva nyugodtan mondhatjuk, hogy szükséges a Magyar Köztársaság Rendőrségének bizonyos szintű megújulása. A rendőrségi reform célja a törvényesség, eredményesség és hatékonyságfokozás; a büntetőeljárás reformok erősítik a rendőrség szakmai, az ügyészség igazságszolgáltatási szerepét.

Az mára elfogadott tény, hogy egy adott földrajzi területen a rendőri jelenlét visszatartó erővel bír a jogsértést elkövetőkre, vagyis kifejt egyfajta megelőző hatást. Minél szűkebb területre, kisebb földrajzi egységre összpontosul a rendőri jelenlét, ez a megelőző hatás annál inkább érvényesül. Mindezeket figyelembe véve nem véletlen, hogy egy adott földrajzi terület népsűrűségéhez viszonyítva szokták a rendőri létszámot mérni és különböző következtetéseket levonni.

Vagyis ha egy adott földrajzi térségben, településen vagy azon belül (város, városrész) a rendőri létszám magasabb, sokkal intenzívebben érvényesül a megelőző hatás és a rendőrség reagálóképessége. Mindebből a jogos társadalmi igényből következett az a program, amely „látható rendőrség” néven vált ismertté.

2005-ben a Magyar Köztársaság Rendőrségének fontos célkitűzése a folyamatos közterületi rendőri jelenlét feltételeinek megteremtése, az ország közbiztonságának és a lakosság biztonságérzetének növelése volt.

E cél elérése érdekében – a Magyar-féle gondolatok jegyében – fogalmazódott meg az úgynevezett „közeli rendészet” modell, ami a látható rendőrség kialakítását és hatékony működtetését jelentette.⁸

A látható rendőrség szervezeti értelemben egy filozófia mozgatórugója, nem magasabb rendű és elérhetetlen, nem uralkodó és fegyelmező, nem elidegenítő és elidegenedett, hanem valóban védő és elhárító, egyenrangú és mindig elérhető, látható és a közösség érdekében, azzal együttműködve cselekvő.

Mint említettem, a rendőr közterületi jelenlétének jogsértés-megelőző hatása van, és álláspontom szerint ez a megelőző hatás erősödik akkor, ha a jelenléthez egy aktívan, ugyanakkor indokoltan intézkedő rendőri tevékenység társul. A látható rendőrség, álláspontom szerint, önmagában – jelen társadalmi viszonyunkat elemezve – nem elég, hiszen magában kell hogy foglaljon

⁷ Jármy Tibor – Danielisz Béla: Rendészet Európában BM Dunapalota és Kiadó, 2008

⁸ Rendőrségi Évkönyv 2005. ORFK, Budapest, 2006

egy aktívan intézkedő, megjelenésében és tevékenységében pozitív benyomást keltő rendőrt, rendőri tevékenységet. Egy aktívan intézkedő, szolgálatát megfelelően ellátó rendőri (jelen esetben a közterületi szolgálatot ellátó rendőr) tevékenységből adódik, hogy munkaidejét olyan tevékenységgel tölti, amellyel a hatályban lévő rendőrségi törvényben és a szolgálati szabályzatban meghatározott intézkedéseket indokolt esetben fogatosítja. Az intézkedések körét, módját (figyelmeztetés, elfogás, előállítás, helyszíni bírság stb.) az előbb leírt jogszabályok határozzák meg. Az, hogy egy későbbi munkaidő-kihasználtság-méréskor melyik intézkedéseket és milyen módon vesszük figyelembe, már hely-, idő-, szervezet- stb. függő lehet.

Az előbbieket összegzésként úgy gondolom, hogy egy valós és hatékony rendőrségi reagálás, amely hosszú távon is képes eleget tenni a társadalmi és a szakmai követelményeknek, csakis a szervezeti struktúra és hozzá kapcsolódó feladatok újragondolásával lehetséges, mivel ez biztosítja a rendőri jelenlét és a feladatokhoz csoportosított létszám növelésének lehetőségét úgy, hogy gazdasági szempontokat is figyelembe véve kedvező költségkihatása legyen.

Helyzetelemzés

A mai magyar rendőrséggel szemben sokan sokféle kritikát fogalmaznak meg (nem elég hatékony, kevés a rendőr, nincs tekintélye stb.), ezek egyenként és összességükben is igazak, és valós gondokat feszegetnek, de a probléma lényege összetett, és ebben az összetett halmazban a prioritások felállítása után az egyes elemeket párhuzamosan kell kezelni. Megállapítható, hogy a mai rendőrségnek bőven vannak gondjai, de azért válságról nem beszélhetünk.

Számos polgármester és helyi képviselő nyilatkozatát elolvastam (Molnár Gyula, Újbuda polgármestere, Csécsei Béla, Józsefváros polgármestere, Szabolcs Attila, Budafok-Budatétény polgármestere, Lázár János, Hódmezővásárhely polgármestere), továbbá lehetőségem volt egyes települések közbiztonsági koncepciójának tanulmányozására. Arra a megállapításra jutottam, hogy a polgármesterek és a különböző koncepciók, a közbiztonságot javító jó néhány tényező mellett, elsőrendűnek tartják a rendőri jelenlét növelésének igényét, illetve a rendőri jelenlét hiányát.

Úgy gondolom, a közrendvédelmi állomány a rendőrség ama szervezeti egysége, amelynek feladatában leginkább előtérbe kerül a közbiztonság és a

közrend védelme. A munkájuk minőségével egyenes arányban a lakosság közvetlenül érzékeli az elkövetett jogsértések, bűncselekmények előfordulását, és az ebből származó személyes tapasztalatok alkalmasak lehetnek arra, hogy rontsák a biztonságérzetet és csökkentsék a rendőrségi szervezetbe vetett bizalmat. A lakosság, az önkormányzatok és a szakmai vezetés elvárása, hogy a közterületi rendőrök mindent megtegyenek annak érdekében, hogy az állampolgárok objektív és szubjektív biztonságérzete javuljon, elfogadott szinten maradjon. E cél érdekében nagy erőfeszítéseket tesznek, ennek eredménye pedig remélhetőleg nemcsak a statisztikában, hanem az állampolgárok biztonságérzetben is jelentkezik.

A közrendvédelmi területen dolgozó közterületi szolgálatot ellátó állományra vonatkozó szakmai és lakossági követelmények miatt a közterületi rendőrt terheli a legtöbb irányból és a legszélesebb skálájú rendőri feladat. Hiszen az állampolgár számára a közterületi rendőr testesíti meg a rendőrséget, ezért sok múlik azon, hogy az intézkedő rendőr vonatkozásában milyen az első benyomás (fellépés, határozottság, kulturáltság, szakmai felkészültség stb.). Mindazonáltal a legfiatalabb állománycsoportról beszélünk: az iskolából alig kikerülve rögtön igen felelősségteljes feladattal bízva meg a rendőrség azokat, akikről a későbbiekben általános képet alkot esetenként a szakma, de a lakosság mindenképpen.

Létszám

A rendőrség jelenlegi létszáma 42 073 (rendelkezési állomány nélkül), ebből 32 153 hivatásos állományú, és közülük is csak 11 481 a közrendvédelmi tiszthelyettesi állomány.⁹ A vázolt adatok már önmagukban mutatják és sejtetik azt a negatív torzulást, amely a rendőrség helyzetének egyik prioritásként jelentkező problematikus részére rá kellene hogy irányítsa a figyelmet, és észre kellene venni. A rendőrség létszámának csak valamivel több mint 27 százaléka vezényelhető profiltisztán közterületi szolgálatra, és még nem vetjük figyelembe a közrendvédelmi szolgálaton belül a nem közterületen jelentkező a szolgálati ágakat, szolgálati feladatokat. Álláspontom szerint le-sújtó és aggályos, hogy a rendőrségen 9920 közalkalmazott és köztisztviselő dolgozik, hiszen mindez alig marad el a közrendvédelmi tiszthelyettesi állo-

⁹ Kimutatás a rendőrség létszámhelyzetéről szolgálati és alkalmazási jogviszonyonként (rendelkezési állomány nélkül). ORFK, 2010

mánytól; a rendőrség teljes létszámához viszonyítva viszont igen kedvező az arányuk, hiszen a dolgozók 23,5 százaléka közalkalmazott vagy köztisztviselő. A rendőrségen dolgozó közalkalmazottak és köztisztviselők megbántásának szándéka nélkül úgy gondolom, munkájuk nagyon fontos, de egy új típusú rendészeti struktúra megvalósításakor elengedhetetlen a rendőrségi feladatok ellátásának háttértevékenységét végzők létszámának csökkentése és a ténylegesen közterületi szolgálatot ellátók számának növelése.

Természetesen lehet a bűnügyi és határrendészeti állománycsoportból vezényelni erősítést, ez azonban korántsem lehet folyamatos, arról nem is beszélve, hogy akkor meg azoktól a feladatoktól vonjuk el azt a rendőri erőt. Továbbá lehet növelni – és meg is teszik egyes szervezeteknél – a közterületi szolgálatot a közrendvédelmi vezetői és tiszti állomány közterületre vezénylésével, de az így kapott létszám még együttesen sem éri el, meg sem közelíti rendőrség létszámának a felét.

A rendőrség és a határőrség 2008-as integrációjakor sem sikerült véghez vinni az optimális, a szolgálati ágaknak megfelelő létszám- és struktúraváltást, pedig a helyzetben ott rejlett a lehetőség, de nem megfelelően éltek vele.

Egy másik, a létszámhoz köthető tényező és vita tárgyául szolgáló kérdés, hogy a jelenlegi hivatásos állomány létszámán belül indokolt és célszerű-e eltolni a létszámarányokat a ténylegesen közterületi szolgálatot ellátó rendőrök növekedésének irányába.

Nem gondolom, hogy önmagában megfelelő hatást váltana ki az állománycsoport ilyen irányú elmozgatása még a közalkalmazottakkal és köztisztviselőkkel együtt sem, de ha mindezt megfelelően előkészített szerkezeti és szervezeti változtatás keretében lehet véghez vinni úgy, hogy megtörténik a feladatok újragondolása és újraosztása, megvan a javulás, a pozitív irányú elmozdulás reális lehetősége.

A létszámhelyzet körében bemutatom azt a táblázatot, amely a megyei főkapitányságok létszáma és az azonos megyében lévő megyeszékhelyi kapitányságok létszáma közötti összefüggések elemzésének alapját adja.

A táblázat nagyon jól mutatja, hogy minden egyes megyeszékhelyi kapitányság mellett óriási létszámmal működnek a megyei főkapitányságok; szinte eléri a megyeszékhelyi kapitányság létszámát, esetenként (vastaggal jelöltek) meg is haladják, vagy megközelítik, de egy kis létszámú kapitányságét mindenképpen. A táblázat jól tükrözi rendőrségi szervezet nagymértékű tagoltságát, ez az országos szervezetben és a megyei szervezetekben egyaránt megmutatkozik, mindazonáltal e szervezetek feladatszáma nem feltétlenül indokolja a

PÁLYÁZAT

1. számú táblázat

A megyei főkapitányságok és az azonos megyében lévő megyeszékhelyi kapitányságok létszáma

Főkapitányságok	Megyei rendőr-főkapitányság	Megyeszékhelyi rendőrkapitányság
	hivatásos állomány létszáma*	
Baranya	286	330
Bács-Kiskun	421	269
Békés	260	173
Borsod-Abaúj-Zemplén	352	515
Csongrád	293	357
Fejér	198	258
Győr-Moson-Sopron	328	362
Hajdú-Bihar	328	448
Heves	118	181
Jász-Nagykun-Szolnok	139	264
Komárom-Esztergom	154	178
Nógrád	188	130
Pest	405	177
Somogy	219	230
Szabolcs-Szatmár-Bereg	427	379
Tolna	155	166
Vas	276	206
Veszprém	148	167
Zala	197	174
Budapesti Rendőr-főkapitányság	2444	3098

* Forrás: A rendőrség létszáma szervezeti egységeként ORFK intranet, 2010

helyi szervek kárára történő területi szerveken belüli szervezeti egységek duzzasztását, létszámuk növelését.

A rendőrség sokak által kritizált struktúrájában jelen van egy olyan „kórosnak” mondható folyamat, amelyben saját nagyságának létét, önmaga igazolását, létjogosultságát igyekezik megmutatni, demonstrálni, nemcsak a kívülállóknak, de az alárendelt szerveknek is. Mindez pedig azzal jár, hogy a helyi szinten működő szervek, szervezetek, amelyek feladata az adott településen meglévő közbiztonsági problémák kezelése, nem olyan hatékonysággal képesek reagálni, ahogy azt a helyi közösség és a szakma elvárja. Talán a megyei szervezetek feladatainak újragondolásával és ezzel párhuzamosan a létszámuk csökkentésével lehetséges lenne a helyi szervek létszámának növelése, azaz ahol a feladat, oda kell az erőt csoportosítani.

Munkateljesítmény

A közterületen szolgálatát teljesítő rendőr pusztán jelenléte meggátolhatja egyes jogsértéseket. Ennek a megelőző hatásnak kell úgy érvényesülnie, hogy a lakosok érzékeljék, tapasztalják a rendőri jelenlétet egy adott településen, hogy aztán úgy érezzék, a rendőri jelenlét nemcsak vizuális, hanem konkrét célirányos hatást gyakorol a jogsértésekre, szabályszegések megelőzése terén.

A rendőrség közterületi szolgálatot ellátó állományát úgy kell irányítani és a teljesítményét olyképpen kell értékelni, hogy munkaidejét a már említett megelőző hatások pozitív irányú befolyásolására fordítsa. Azaz ha munkaidejében minden rendőr a törvényes előírások betartásával a tevékenységét fokozná, akkor olyan megelőző tevékenységet fejthetne ki a működési területén, ami nemcsak számokban, de a lakosság szubjektív biztonságérzetében is jelentkezne.

A teljesség igénye nélkül, véletlenszerűen kiválasztott egyfajta szolgáltatáspecifikus teljesítményvizsgálatával igyekszem bemutatni, és gondolatébresztőnek szálni a már említett rendőri létszám és munkaidő hatékony kihasználásának egyes szervezetek közötti, esetenként jelentősnek mondható eltérését.

Ideális esetben sem engedhető meg, hogy egyes szervezetek ne megfelelően vegyék ki részüket úgy, mondjuk a termelésből – ha a közbiztonság és a közrend védelmének megteremtését, fenntartását egyáltalán nevezhetjük így.

Rendőrképzés

A rendőrségi létszám elemzéséből, értékeléséből számomra automatikusan következik a rendőrré képzés problematikája és jelenlegi folyamatának feltétlen átgondolása. A rendőr-szakközépiskolából kikerülő ifjú rendőröktől életkor és ebből adódóan tapasztalat szempontjából sem várható el, hogy rögtön a közterületen gyakorolják az elsajátítottakat. Tévhit, hogy a jelenlegi gyakorlati idő alatt elsajátíthatók az állampolgárokkal való érintkezés több szituációra kiterjedő fortélyai, ehhez ugyanis évek és tapasztalt rendőrök kellenek. Szerintem nem biztos, hogy célszerű a 19-20 éves rendőrt utcára küldeni, főleg nem ugyanolyan korú és felkészültségű kollégával. A beilleszkedéssel párhuzamosan egy jól működő szervezet mechanizmusában fokozatosan kellene lehetőséget adni a közterületi szolgálatra. A közterületi szolgálat legyen, ha nem is a szakma csúcsa, de egy fontos presztízsű szolgálati ág.

PÁLYÁZAT

2. számú táblázat

Kimutatás meghatározott intervallumban a munkaidőben végzett tevékenységről

Szervezet*	Intézkedések**	Tiszthelyettesi állomány***	Egy főre jutó intézkedések aránya hét hónap alatt	Egy főre jutó intézkedések aránya egy hónap alatt
Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság	15 806	310	51,0	7,2
Heves Megyei Rendőr-főkapitányság	24 976	309	81,0	11,5
Pest Megyei Rendőr-főkapitányság	131 300	962	136,0	19,5
Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság	24 900	252	98,5	14,1
Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság	20 876	474	44,0	6,2
Somogy Megyei Rendőr-főkapitányság	22 586	635	35,5	5,0
Budapesti Rendőr-főkapitányság	140 377	2442	57,0	8,2
Helyi rendőrkapitányság	23 643	269	88,0	12,5

* Megyei főkapitányságok, kivéve helyi rendőrkapitányság, mert az csak a közrendvédelmi osztályt jelenti az őrökkel.

** Elfogás, előállítás, helyszínbírság/fő, szabálysértési feljelentés 2010. január–július. ORFK intranet

*** A közrendvédelmi és közlekedésrendészeti tiszthelyettesi állomány együttesen. 2010. októberi állapot, a rendelkezési állomány nélkül. ORFK intranet

Jelenleg egy közrendvédelmi területen dolgozó tiszthelyettes bérezésben és szakmai elismerésben is kedvezőtlenebb perspektívával jellemezhető, mint hasonló korú, bűnügyi területen dolgozó kollégája. Ha megvizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy az egyenruhás tiszthelyettes rendőrök jelentősebb része (természetesen ez szervenként változik) valamilyen felsőfokú tanulmányokat végez annak érdekében, hogy tisztí és elsősorban bűnügyi területre kerüljön, hiszen ott saját ügyeiben a „maga ura”, és a bérezés is kedvezőbb. Vagyis önmagában nem elegendő a közterületi állomány létszámának növelése, az csak ideig-óráig orvosolja a problémát, ezzel párhuzamosan meg kell teremteni a szolgálati ág létszámmegtartó képességét. A közrendvédelmi állománycso-

portból vándorolnak el a legtöbben más területre, és ha ezt a folyamatot nem sikerül megállítani, akkor hiába növeljük a közrendvédelmi állomány létszámát, egy-két éven belül megint csak hasonló bűnügyi, illetve közrendvédelmi létszamarányt produkálna a szervezet, mint napjainkban.

Szükséges lenne megteremteni, hogy az egyenruhás rendőr ne a képzeletbeli ranglétra alsó fokán érezze magát; ezt nemcsak a bérezésben, hanem egy megfelelő életpálya felmutatásával, a szakterületen kiszámítható és megvalósítható perspektívával lehetne elérni.

Megoldási javaslatok

A korábbiakban értékelt és elemzett problémafelvetések rávilágítanak azokra a szervezeti hibákra, amelyek elsőséget kell hogy élvezzenek. Mint minden megoldási javaslatnak, ennek megvalósítása is kemény és felelősségteljes feladat, már ha a döntéshozók egyáltalán ténylegesen rászánják magukat egy ilyen mélységű és összetett feladat végrehajtására. A végrehajtást meg kell hogy előzze egy úgynevezett műhelymunka, amelyben pontosan ki kell számítani az átalakítás költségvonzatát, ezzel párhuzamosan pedig át kell tekinteni a jogi szabályozásokat, azazhogy mely jogszabályok módosítása szükséges még az átalakítás előtt.

Ahogy említettem, a megyei főkapitányságok és a megyeszékhelyi rendőrkapitányságok létszámának összehasonlításánál indokolt megvizsgálni, a megyei főkapitányságok létszámának a helyi szervekhez történő átcsoportosítását úgy, hogy a helyi szervek létszámstátusát kell megnövelni a megyei főkapitányságoktól elvont létszám státusával. Az így felszabaduló bértömeget pedig a helyi szerveknél dolgozók béremelésére lehetne fordítani. Biztos vagyok benne, hogy e gondolatok igen nagy felháborodást váltanának ki a megyei dolgozók körében, és elkezdődne egy olyan folyamat, amikor is munkájuk fontosságát igyekeznének hangsúlyozni. Éppen ezért nem elég pusztán csak a létszám átcsoportosítása a helyi szervekhez, hanem meg kell vizsgálni a megyei főkapitányságok jogszabályban előírt kötelező feladatait, és érdemes azon is elgondolkodni, hogy az ott lévő feladatokat végezhetik nyugodtan a helyi szervek. A vázolt létszám-átcsoportosítással a feladatarányok figyelembevételével súlyozottan kerülhetne több létszám a helyi szervekhez, ezáltal javulna a hatékonyság és a reagálóképesség. A jogszabályi háttér megvizsgálása több szempontból fontos lenne, egyrészt a hatáskörök, feladatok ártértékelése okán, mivel, álláspontom szerint, a megyei főkapitányságoknak

nem kellene tényleges végrehajtó feladatot ellátniuk, tevékenységük csak a koordinálásra és az elemző-értékelő szerepre redukálódna, viszont a létszámuk viszonylag jelentősen csökkenne. A helyi szerveknél így keletkező létszámtöbblet jobban reagálhatna a meglévő lakossági nehézségekre. Természetesen a helyi szervek növekvő létszámát oda kell csoportosítani és ott kell alkalmazni, ahol arra szükség van, és nem szabad engedni, hogy indokolatlanul túlburjánzó és káros szervezeti egységeket hozzanak létre, és ismét terheljék a szervezetet. Az átszervezésből adódó bérek megtakarításához és egyidejűleg a helyi szervekhez történő átirányításához szükséges lenne a Hszt., valamint a 20/1997. (III. 19.) BM rendelet felülvizsgálata, módosítása. Egy ilyen jellegű szerkezetátalakítással együtt kell hogy járjon egy szemléletváltás a megyei főkapitányságokon, azt az erős, önmaga nagyságát és létét igazoló centralizált felettes szerepet, amelyet napjainkban betölt, jelentősen át kell értékelni, és ezt el is kell fogadniuk az ott szolgálatot teljesítőknek, hiszen a helyi problémákat ott kell megoldaniuk a helyi szerveknek. A létszámhelyzet megoldása és a hozzá kapcsolódó gazdasági és jogi előkészítés hatalmas feladata után lehet elkezdeni a végrehajtást, és ezzel párhuzamosan kell beilleszteni az újonnan kialakult szemléletbe és struktúrába egy munkateltjesítményt értékelő folyamatot, ami viszont folyamatosan változhat a kialakult helyzet és az elért eredmények függvényében. A cél természetesen továbbra is az, hogy egy hatékony struktúrában működő, a helyi lakosság igényeit kielégítő és a szakmai követelményeknek megfelelő rendőri szervezet jöjjön létre. Természetesen mindeme folyamatban már szerepet kell hogy kapjon egy új képzés és megnyerő életpálya, amely az egyenruhás rendőrt az utcán tartja, és nem akar más, különben legalább olyan fontos rendőri szervezeti egységhez „vándorolni”.

Összegzés

Értekezésemben talán megfigyelhető az a témavezetés, amelynek folyamán kellőképp ostorozom, kritizálom a jelenlegi rendőrség működését, de mindezt azért teszem, mert álláspontom szerint a jelenlegi rendőrségben jelen van egy olyan folyamat, amely kedvezőtlenül, negatívan befolyásolja az egyes normasértésekre adott rendőri reakciókat és hatékony fellépéseket, és szükséges e folyamatok kiküszöbölése, megfordítása. Mindez részben a fölöslegesen túlburjánzó strukturális rendszernek tulajdonítható, amelynek átláthatósága és szükségessége kétséges, fenntarthatósága pedig megkérdőjelezhető.

PÁLYÁZAT

Úgy gondolom, a jelenlegi rendőrségi modellt alapvetően fenntartva, de bizonyos elemeiben módosítva kell egy átgondolt és előkészített szerkezeti változtatás, amely magában hordozza a hatékonyság növelését.

A szakma és a lakosság, valamint a polgármesterek és a különböző közbiztonság-javító koncepciók elsőrendűnek tartják a rendőri jelenlét növelését, s felróják a rendőri jelenlét hiányát. Az önkormányzatokon, illetve a polgármestereken keresztül a lakosság által megfogalmazott több rendőr igénye jogos, és elvárható, hogy a rendőrség és a kormányzat ne hagyja figyelmen kívül.

Függetlenül attól, hogy a mindenkori kormányzat milyen rendőri szervezetet kíván, a döntésre jogosultaknak le kellene vonniuk azt a nagyon fontos tanulságot, hogy a rendőrség megreformálása nem tűr halasztást. Az írásomban a teljesség igénye nélkül említett kedvezőtlen, sőt káros folyamatokat meg kell állítani, és kedvező irányba kell fordítani.

A pályázati felhívásban szereplő témakörök mindegyike az egyes szakmai specifikum szűk értelemben vett fejlesztését, javítását szolgálja, ezek fontosak és előremutatóak lehetnek, de ha nem egy megfelelően működő szervezeti rendszerbe illesztjük őket, akkor felemészthetnek, és beleszürkülnek egy nem megfelelően működő egységbe. Éppen ezért választottam pályaművemnek a megjelölt címet, ily módon ugyanis kifejthetem egy lehetséges, és talán túlzás nélkül mondhatom, átfogóbb megoldási javaslat sarokpontjait.